

Mayıs'tan Haziran'a geçiş, bu yıl, bizi iki önemli olay arasında bıraktı. Geçtiğimiz ay olup biten her şey, 1 Mayıs'ın acı anısı yanında gölgede kaldı. Ayın olaylarına genellikle başyazıda değindiğimiz halde, 1 Mayıs'ın önemini düşünerek —ve bu sayı bir özel sayı olduğu halde— bu olay için ayrı bir değerlendirme yazısı yazmayı zorunlu gördük.

Önümüzde ise Haziran seçimleri var. Yazıları matbaaya verdiğimizde, seçime bir haftadan az bir zaman kalmıştı. Daha önceki yazılarımızda seçim üstüne düşüncelerimizi yazdığımız için, burada ayrıca bir şey söylemeyeceğiz. Kaldı ki, dergi yayımlandığında seçimler bitmiş olacak.

Bu nedenle, ayın olaylarını bırakıp bu sayının özellikleri üstünde duralım. **Birikim** bundan böyle, yaz mevsiminin iki ayında yayımlanmayacak. Haziran - Temmuz ve Ağustos - Eylül sayılarını birleştirerek, özel sayı haline getireceğiz. Bu kararı vermemizin nedeni yalnızca yaz aylarında yayın hayatında görülen genel durgunluk değil; dergi ve kitap yayımlarımızın hazırlanması bu işlere katılan herkesi azami derecede yorduğu için, böyle bir tatil zorunlu oldu.

Bu özel sayıyı yapısalcılığa ayırdık. Yapısalcılık, önemsenmesi gereken bir çağdaş düşünce akımı olduğu için, bu konuyu tanıtmayı öteden beri tasarlıyorduk. Gelgelelim, bunun yanısıra daha pek çok önemli konu da vardı. Yapısalcılık konusunda bize yöneltilen tezvirat, bu seçmeyi doğal olarak etkiledi. Özel sayıyı hazırlarken, kendimizi bilinen suçlamalardan başışık kılmak için telâ-

şa kapılmamaya dikkat ettik. Yapısalcılığın eleştirisi elbette gerekiyordu, ama ne olduğunun anlaşılmasına öncelik verilmeliydi. Burada, biraz ilginç bir durumla karşılaştık. Yapısalcı olmakla suçlanıyorduk, ama özel sayı işine girince, bazı bakımlardan yapısalcılığı yeterince bilmediğimizi gördük. İnsan kendi dışında gördüğü düşünce akımlarını, kendi farklılığını anlayacak ölçüde, eleştirel bir bakış içinde görür; ama genel olarak eleştirdiği böyle bir akımın bütün inceliklerini bilmemesi de doğaldır. Biz de yapısalcılıkla ilişkimizin bu düzeyde olduğunu görünce konuyu daha iyi bilen bir arkadaşımızdan, Tahsin Yücel'den yardım istedik. Bu sayıdaki yapısalcı metinler seçmesini yaptı, çevrilmelerine ya doğrudan doğruya kendisi çevirerek ya da yapılmış çevirileri denetleyerek katkıda bulundu. Türkiye'de yapısalcılıkla ilgili yayınların bibliyografyasını hazırladı. Ayrıca, yapısalcılığın oluşumu üstüne tanıtıcı bir yazı da yazdı.

Onun hazırladığı bu çatıya biz kendi eleştirel görüşlerimizi dile getiren tanıtımlar ekledik. Burada karşılaştığımız bir güçlüğü belirtmek isteriz. Böyle bir özel sayıda, hem ilk aşamadan başlayan bir bilgi verme işlemi, hem de en yüksek düzeyde teorik tartışmaların yapılması gerekiyor. Bu iki apayrı düzey, sayıda denge kurulmasını güçleştiriyor. Bu dengeyi kurmaya çalıştık, ama ne derece başarılı olduğumuzu şüphesiz okurlar değerlendirecektir.

Yapısalcılık, katıksız bir teoridir. Dünyayı dönüştürmek gibi bir amacı olmadığı, anlamaya çalışmakla yetindiği için,

herhangi bir politik uzantısı yoktur. Bu sayıda yer alan yazılar da bu özelliği kanıtıyor. Dilbilim, antropoloji veya sanat eleştirisi gibi, politikaya dokunmadan geçen konulardır yapısalcılığın konuları.

Gelgelelim, soruna böyle bakmak aldatıcı olur. Çünkü, her ne kadar araştırma alanını sınırlı tutmaya çalışıyorsa da, sonuç olarak, hayatın bütünü üstüne önermeler getiriyor; aynı zamanda, hayatı kavramak için bir yöntem getiriyor. Bunların olduğu yerde, gizil de olsa, mutlaka bir politik anlam bulunur. Bunu ilkin şu düzeyde gözlemleyebiliriz. Şimdilik kendisini belirli konularda (dilbilim, antropoloji gibi) sınırlamış olsa da, bir genel açıklama yöntemi olarak ortaya çıktığı anda, bu sınırlılığın aşılabileceği de ima edilir. Dolayısıyla, bütün hayatın «yapısalcı açıdan» kavranması mümkündür. Şu halde, başta Marksizm olmak üzere bütün siyasal-toplumsal düşünce sistemleri ile bir rekabet ilişkisi içindedir. Hayatı onlardan farklı bir biçimde yorumlamak açıklamak iddiasındaysa, farklı davranış biçimleri de önerebilecek demektir.

İşin bu ikinci kısmı, şimdilik somut olarak görülüyor. En yaygınlaşmış biçimiyle, Batı ülkelerinde bir «entelektüel moda» haline geldi. Ama başlıca yapısalcılar, asıl yöntemi bozduğu bulaştırdığı için bu sürece kızıyorlar. Kendilerini, henüz yöntemi geliştirme ve mükemmelleştirme aşamasında görüyorlar. Bu sağlandığında ve yapısalcılık yaygınlaştığında, ne tür politik uzantıları olabileceğini şimdiden sorabiliriz.

Bu akımın bugüne kadarki belirgin bir özelliğinin «elitist» yapısı olduğunu gözönünde bulundurarak, zamanla düşünsel düzeyde daha fazla radikalleşmekten çok, daha tutucu bir nitelik alacağını, pratik düzeyde ise düzenin yönlendirilmesine daha fazla katkıda bulunacağını bir varsayım olarak ileri sürebiliriz. Yapısalcılık, bütün terminolojik karmaşıklığıyla seçkin aydınlara özgü bir etkinliktir. İnsanın nesnel yapılar içinde belirlenmişliğini ve behrленeneceğini savunur. Çağdaş kapitalist düzende

ideolojik düzeyin giderek önem kazanmasıyla, ideolojik mekanizmaların kanallandırılması içinde teknik deney ve bilgi üretebilir. Statikleşen toplum anlayışı, «politik ideoloji»lere hasmane tavır, bilimciliği ve aynı zamanda bilimsellikten uzak insanların bu kapalı dünyalarına karşı yukarıdan hoşgörülülikle, bir yönetici-seçkin «ideoloji-bilimi» haline gelebilir. Böyle bir gelişme süreci içinde, kibernetikle birleşebilir. Sonuç olarak, sosyal-demokrasi için yeni bir «toplum denetleme/çelişki giderme/gerilim ferahlatma» teknolojisinin yaratılmasına katkıda bulunabilir.

Bütün bunların, Lévi - Strauss, Roland Barthes gibi tanınmış yapısalcıların öznel amaçlarında sezildiğini söylemiyoruz. Onlar, kendilerine saygı duyan bilim adamları olarak kişisel bağımsızlıklarını koruyacak ve bu gibi işlere «tenezzül etmeyeceklerdir». Biz daha çok, onların oluşumuna katkıda bulunduğu teorik bütünü, onlardan bağımsızlaştığı oranda, varolan toplum yapısı içinde ne türlü temellük edilebileceğini araştırıyoruz. Yapısalcılık, iki düşünce yapısı için ciddi bir teorik nesnedir: Marksizm ve sosyal-demokrasi (gelecekteki gelişme potansiyeli boyutuyla sosyal-demokrasi). Marksizmin yapısalcılığa karşı tavrının ne olabileceğini bu sayıda tartışıyoruz: kendi özgül araştırma alanında çıkarmış olduğu bilimsel buluşları temellük edebilir; ama bilgi teorisyle, dünya görüşüyle ve yöntemiyle çelişir. Sosyal-demokrasi ise yapısalcılığın bütünü, kendi içinde çok daha rahat özümleyebilir.

Özel sayı niteliğinden ötürü 104 sayfaya ulaşan dergimizin giderlerini karşılayabilmek için fiyatını 20 liraya çıkarmak zorunda kaldık. Ayrıca elde olmayan nedenlerden ötürü dergimizin 1500 kadarında 17. sayfadaki kolonlar yerdeğiştirmiş olarak basılmıştır. Okurlarımızdan özür dileriz.

Birikim